

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Декан юридичного факультету
О. С. Яра
«~~САКУЛЬТЕТ~~» 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства

Протокол № *8* від "*16*" *травня* 2019 р.

Завідувач кафедри
В. В. Ладиченко

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Конституційне право України»**

Галузь знань	08- «Право»
Спеціальність	081- «Право»
Факультет	юридичний
Розробник:	Ладиченко Віктор Валерійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства

Київ- 2019 р.

**1. Опис навчальної дисципліни
«Конституційне право України»**

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь				
Освітній ступінь	«Бакалавр»			
Галузь знань	08 – «Право»			
Спеціальність	081 – «Право»			
Характеристика навчальної дисципліни				
	ПК		СК	
Вид	норматив на		норматив на	
Загальна кількість годин	120		120	
Кількість кредитів ECTS	4		4	
Кількість змістових модулів	4		4	
Курсовий проект (робота)	3 семестр		-	
Форма контролю	іспит		іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання				
	денна форма навчання		заочна форма навчання	
	ПК	СК	БЗ	Мукачево
Рік підготовки (курс)	2	1	2	1
Семестр	3	1	3	1
Лекційні заняття	15 год.	30 год.	6 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	15 год.	6 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-	-	-
Самостійна робота	75	75 год.	108 год.	108 год.
Індивідуальні завдання	-	-	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	4 год.	-	-

2. Мета та завдання дисципліни

Мета - формування у студентів розуміння конституційно-правової дійсності, розвитку умінь використовувати набуті знання у практичній діяльності. Вона сприяє вихованню у студентів глибокої особистої поваги до загально визнаних моральних та правових цінностей, сучасного державно-правового статусу України підвищує загальну та правову культуру студентів.

Завдання – ознайомити студентів з основами конституційного ладу України, правами і свободами людини, основами організації державної влади в Україні, тощо; навчити їх самостійно користуватися нормативними актами, вірно розуміти роль і значення конституційних термінів та інститутів, застосовувати норми конституційного права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- існуюче конституційне законодавство України, роль і місце державних органів в системі державно-владного механізму;
- структуру та систему Конституції України, законів України «Про громадянство», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»;
- Міжнародні стандарти в галузі прав людини, Всесвітні механізми забезпечення прав людини, Регіональні механізми забезпечення прав людини;
- Закони України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 р., «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 р., «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 р., «Про Центральну виборчу комісію» від 30 червня 2004р.

Вміти:

- вільно орієнтуватися в навчальному матеріалі; робити аргументовані висновки; вичерпно відповідати на поставлені запитання, демонструючи знання основних проблем дисципліни;
- осмислити зміст кожної теми курсу, відповідних конституційно-правових інститутів, їх характерні ознаки, формулювати власні висновки та пропозиції щодо шляхів удосконалення правового регулювання розглядуваних суспільних відносин;

- формулювати й обґрунтовувати свої пропозиції щодо шляхів вдосконалення відповідних положень нормативних актів, шляхів більш ефективного застосування їх на практиці;
- розробляти основні нормативні акти з питань конституційно-правового будівництва.

3. Програма навчальної дисципліни «Конституційне право України»

Тема 1. Поняття та предмет конституційного права України

Конституційне право – галузь національного права України. Поняття та предмет галузі конституційного права. Метод правового регулювання. Поняття система конституційного права та її складові елементи. Інститути та норми конституційного права. Суб'єкти конституційного права та їх конституційно-правова відповідальність. Конституційно-правові відносини. Принципи конституційного права.

Тема 2. Наука та джерела конституційного права України.

Конституційне право як наука та навчальна дисципліна. Поняття, предмет та завдання конституційного права як науки. Методологія науки конституційного права. Поняття джерел конституційного права України. Види джерел.

Тема 3. Історія розвитку Конституції України

Ідеї конституціоналізму в Україні до Лютневої революції 1917р. Конституційний процес в Україні у період відновлення її національної державності (1917-1920 рр) Розвиток конституційного процесу за радянського періоду української державності. Історія Конституції України 1996 р. Конституційне будівництво в Україні в умовах незалежності.

Тема 4. Теоретичні основи Конституції України

Поняття, основні ознаки та класифікація Конституцій. Структура та система чинної Конституції України. Функції і принципи Конституції України. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Реалізація конституційних норм. Правова охорона Конституції України.

Тема 5. Загальні засади конституційного ладу України Теоретичні аспекти засад конституційного ладу. Поняття, сутність і система конституційного ладу. Загальні принципи конституційного ладу в Україні. Особливі принципи конституційного ладу, їх закріплення Конституцією України. Гаранти конституційного ладу України.

Тема 6. Конституційні основи державного та суспільного ладу України

Поняття державного та суспільного ладу України. Принципи державного ладу України. Конституційна характеристика української держави. Форма держави в Україні. Теорія поділу влади: її зміст та закріплення у Конституції. Державна мова в Україні. Статус мов національних меншин. Конституційні основи економічної, політичної та ідеологічної багатоманітності. Основи національної безпеки та зовнішньоекономічної діяльності. Державна символіка та її закріплення Конституцією України і законами України. Соціальна, політична та економічна система суспільства.

Тема 7. Поняття та основні етапи розвитку прав людини

Поняття прав людини. Права людини в Стародавній Греції. Права людини в Стародавньому Римі. Права людини в середні віки. Права людини в новий час. Природно-правова концепція прав людини. Розвиток прав людини в Україні.

Тема 8. Правовий статус людини і громадянина

Поняття та структура правового статусу. Права людини і права громадянина. Підстави обмеження прав і свобод людини і громадянина. Система прав і свобод людини і громадянина. Основні та інші права людини. Класифікація прав людини за виникненням в часі: «покоління прав людини». Права індивіда та колективні права. Права людини і держава.

Тема 9. Громадянство Громадянство та його специфіка

Подвійне громадянство, багатогромадянство та безгромадянство. Закон України «Про громадянство» від 18 січня 2001 року. Підстави набуття громадянства. Підстави втрати громадянства. Правовий статус іноземців в Україні. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року. Закон 7 України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 року.

Тема 10. Міжнародні стандарти у сфері прав людини

Історія походження стандартів у сфері прав людини. Основні міжнародні документи з прав людини: Загальна декларація прав людини, що затверджена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, який був схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права схвалений ООН 16 грудня 1966 р.; Конвенція про політичні права жінок (1952 р.), Конвенція про статус біженців (1951 р.), Європейська конвенція про захист прав і фундаментальних свобод людини з протоколами (1950 р.), Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.), Конвенція про права дитини (1989 р.) та ін.

Тема 11. Громадянські (особисті) та політичні права і свободи людини

Громадянські (особисті) права і свободи людини: право на життя, недоторканість особи, її житла, таємницю листування, телефонно-телеграфних переговорів, право на повагу гідності людини, свободу віросповідання і світогляду, на вільне пересування вибір місця проживання і заняття. Політичні права: свободу зборів, мітингів, право на участь в управлінні державою, право об'єднуватися в політичні партії та інші. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р.

Тема 12. Соціально-економічні та культурні права

Загальна характеристика соціально-економічних прав. Економічні права: право на підприємницьку діяльність, право на працю, право на своєчасне одержання винагороди за працю, право на страйк для захисту своїх економічних та соціальних інтересів, право кожного, хто працює, на відпочинок тощо. Соціальні права: право на соціальний захист, право на житло, право на достатній життєвий рівень, право на охорону здоров'я, 8 медичну допомогу та медичне страхування, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, тощо. Культурні права: право на освіту, право на вільний доступ до культурних цінностей, свобода літературної, художньої наукової і технічної творчості, право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Конституційні обов'язки громадян України

Тема 13. Захист прав людини, окремих соціальних груп та боротьба з порушеннями прав людини

Право на самовизначення. Захист прав національних меншин. Правовий статус релігійних організацій. Статус мов в Україні. Права дитини. Права жінок. Геноцид. Боротьба з незаконним розповсюдженням наркотичних засобів. Боротьба з тероризмом. Запобігання сучасним формам рабства та работоргівлі.

Тема 14. Міжнародні механізми забезпечення і захисту прав людини

Всесвітні механізми забезпечення прав людини. Організація Об'єднаних Націй. Роль та компетенція головних та допоміжних органів ООН. Функції контролюючих органів, що засновані міжнародними конвенціями з прав людини. Регіональні механізми забезпечення прав людини. Європейська система захисту прав людини. Міжамериканська конвенція з прав людини. Африканська хартія прав людини та прав народів.

Тема 15. Конституційні основи безпосередньої демократії Теоретико-методологічні засади та джерела дослідження демократії як форми народовладдя.

Історичні передумови становлення демократії в Україні. Поняття і види форм безпосередньої і представницької демократії. Становлення механізмів реального

демократизму: державна влада і громадянське суспільство. Основні інститути демократії, їх формування, розвиток, функціонування.

Тема 16. Вибори як форма народовладдя

Вибори як форма народовладдя: поняття та зміст. Загальна характеристика виборчого права. Організація та порядок проведення виборів. Принципи виборчого права України. Характеристика виборчих систем світу. Характеристика виборчої системи України. Відповідальність за порушення законодавства про вибори. Закони України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 р., «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 р., «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 р., «Про Центральну виборчу комісію» від 30 червня 2004р.

Тема 17. Референдум Референдум: види і законодавче регулювання.

Загальні принципи проведення референдуму. Стадії підготовки та проведення референдуму. Референдуми в Україні. Законодавство про референдуми. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року. Відповідальність за порушення законодавства про референдуми.

Тема 18. Конституційні моделі організації державної влади

Державна влада як інститут конституційного права. Поділ і розподіл державної влади. Система стримувань і противаг. Єдність державної влади. Структура державної влади. Джерела державної влади. Норми про джерела державної влади та її носії. Норми про характер державної влади, про цілі і принципові напрями діяльності державної влади, про структуру, про систему органів, що здійснюють державну владу, про шляхи та методи здійснення державної влади.

Тема 19. Парламентаризм Парламент – Верховна рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні.

Порядок формування Верховної Ради України та її структура. Правовий статус та склад Верховної Ради України. Зміст основних повноважень Верховної Ради України. Організація та порядок роботи Верховної Ради України. Закон 10 України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року. Законодавчий процес та його стадії. Акти Верховної Ради України.

Тема 20. Конституційний статус народного депутата України

Поняття статусу народних депутатів України. Закон України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року. Повноваження народних депутатів України. Депутатські фракції і депутатські групи. Депутатський запит, депутатське звернення і депутатське запитання. Відповідальність перед виборцями.

Тема 21. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Рахункова палата Конституційний статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Компетенція та повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Діяльність Уповноваженого з прав людини. Порядок призначення, припинення повноважень і звільнення з посади Уповноваженого з прав людини. Гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Принципи, функції та повноваження Рахункової палати. Порядок діяльності та акти Рахункової палати. Контроль та гарантії діяльності Рахункової палати.

Тема 22. Президент України Становлення інституту Президента України.

Конституційний статус Президента України. Порядок обрання Президента України. Функції та конституційні повноваження Президента України. Припинення повноважень Президента України.

Тема 23.Адміністрація Президента та Рада національної безпеки і оборони України.

Адміністрація Президента України, мета її створення та основні завдання. Склад Адміністрації Президента України. Рада національної безпеки і оборони України, її склад. Апарат Ради національної безпеки і оборони України. Завдання Ради 11 національної безпеки і оборони України. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998р

Тема 24. Виконавча влада. Кабінет Міністрів України

Поняття органів виконавчої влади та їх система. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 року. Міністерства та центральні органи виконавчої влади. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року. Місцеві органи виконавчої влади. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року.

Тема 25. Органи прокуратури України Конституційний статус прокуратури.

Функції та повноваження прокуратури. Структура органів прокуратури. Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року. Прокурорський нагляд. Організація роботи інших правоохоронних органів.

Тема 26. Судоустрій Загальна характеристика судової системи.

Поняття та ознаки здійснення правосуддя. Система судів загальної юрисдикції. Принципи їх побудови та повноваження. Принципи здійснення правосуддя. Правовий статус суддів. Порядок їх призначення чи обрання. Гарантії суддівської діяльності.

Конституційний суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції України. Порядок формування Конституційного суду і його складу. Функції та повноваження Конституційного суду України. Порядок діяльності Конституційного суду України.

Тема 27. Територіальний устрій та Автономна Республіка Крим

Поняття територіального устрою України. Форми територіального устрою України. Основні принципи територіального устрою України. Система адміністративно-територіального устрою України. Спеціальний статус міст Києва і Севастополя. Автономна 12 Республіка Крим – територіальна автономія у складі України. Особливості адміністративно-правового статусу Автономної Республіки Крим. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим.

Тема 28. Місцеве самоврядування в Україні

Поняття та правова основа місцевого самоврядування. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року. Система, органи та посадові особи місцевого самоврядування. Повноваження місцевого самоврядування. Порядок формування органів місцевого самоврядування. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами місцевої виконавчої влади. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни «Конституційне право України» для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин денна форма – ПК							Назви змістових модулів і тем	Кількість годин денна форма – СК						
	Т	у	у тому числі						Т	у	усього				
			ж	н	і	л	п				л	і	с		
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
<i>1 семестр</i>								<i>1 семестр</i>							
<i>Змістовий модуль 1.</i>								<i>Змістовий модуль 1</i>							
Поняття та предмет конституційного права України	1	8	1	2	-	-	5	Поняття та предмет конституційного права України	1	7	1	1	-	-	5
Історія розвитку Конституції	2	6	-	2	-	-	4	Історія розвитку Конституції		6	-	1	-	-	5

України								України							
Теоретичні основи Конституції України	3	8	1	2	-	-	5	Теоретич ні основи Конститу ції України		2	1	1	-	-	-

Загальні засади конституційного ладу України	4	7	1	2	-	-	4	Загальні засади конституційно о ладу України	-	7	1	1	-	-	5
Разом за змістовим модулем 1		29	3	8	-	-	18	Разом за змістовим модулем 1.1		22	3	4	-	-	15
<i>Змістовий модуль 2.</i>								<i>Змістовий модуль 2.</i>							
Правовий статус людини і громадянин а Громадянст во	5	7	1	2	-	-	4	Правовий статус людини і громадянин а Громадянст во	2- 3	7	1	1	-	-	5
Громадянські (особисті) та політичні права і свободи людини	6	6	1	1	-	-	4	Громадянські (особисті) та політичні права і свободи людини		2	1	1	-	-	-
Соціально- економічні та культурні права	7	7	1	2	-	-	4	Соціально- економічні та культурні права		7	1	1	-	-	5
Вибори як форма народовладдя	8	6	-	2	-	-	4	Вибори як форма народовладдя		-	-	-	-	-	-
Референдум		6	1	1			4	Референдум		6	1	-	-	-	5
Разом за змістовим модулем 2		32	4	8	-	-	20	Разом за змістовим модулем 1.2		22	4	3	-	-	15
<i>Змістовний модуль 3.</i>								<i>Змістовний модуль 3.</i>							
Конституційні моделі організації державної влади	9	10	2	2			6	Конституційні моделі організації державної влади	7	2	-			5	
Парламентари зм Конституційн ий статус депутата	1 0	8	-	2			6	Парламентаризм Конституційний статус депутата	7	-	2			5	
Президент України	1 1	10	2	2			6	Президент України	9	2	2			5	
Разом за змістовний модулем 3		28	4	6			18			23	4	4			15
<i>Змістовий модуль 4.</i>								<i>Змістовий модуль 4.</i>							
Виконавча влада. Кабінет міністрів	1 2	7	1	2			4	Виконавча влада. Кабінет міністрів	7	1	1			5	

Органи прокуратури України Судоустрій	13	9	1	2			6	Органи прокуратури України Судоустрій	2	1	1			-
Територіальний устрій та Автономна Республіка Крим	14	7	1	2			4	Територіальний устрій та Автономна Республіка Крим	7	1	1			5
Місцеве самоврядування в Україні	15	8	1	2			5	Місцеве самоврядування в Україні	7	1	1			5
Разом за змістовим модулем 4		31	4	8			19	Разом за змістовим модулем 4	23	4	4			15
Усього годин		120	15	30	-	-	75	Усього годин	90	15	15	-	-	60

**Структура навчальної дисципліни
«Конституційне право України»
для заочної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин денна форма – БЗ							Назви змістових модулів і тем	Кількість годин денна форма – Мукачєво						
	Т и ж н і	у с ь о г о	у тому числі						Т и ж н і	у с ь о г о	усього				
			л	п	л а б д	і н д	с. Р. .				л	п	л а б д	і н д	с. Р. .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1 2	1 3	1 4	1 5	1 6
<i>1 семестр</i>								<i>1 семестр</i>							
<i>Змістовий модуль 1.</i>								<i>Змістовий модуль 1</i>							
Поняття та предмет конституційно го права України	1	6	-	-	-	-	6	Поняття та предмет конституційно го права України	1	1	6	-	-	-	-
Історія розвитку Конституції України	2	7	-	-	-	-	7	Історія розвитку Конституції України		2	7	-	-	-	-
Теоретичні основи Конституції України	3	8	-	1	-	-	7	Теоретич ні основи Конститу ції України		3	8	-	1	-	-
Загальні засади конституційного ладу України	4	7	-	-	-	-	7	Загальні засади конституційног о ладу України	-	4	7	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1		28	-	1	-	-	27	Разом за змістовим модулем 1.1		28	-	1	-	-	27
<i>Змістовий модуль 2.</i>								<i>Змістовий модуль 2.</i>							
Правовий статус людини і громадянин а Громадянст во	5	6	1	-	-	-	5	Правовий статус людини і громадянин а Громадянст во	2- 3	6	1	-	-	-	5
Громадянські (особисті)	6	5	-	-	-	-	5	Громадянські (особисті)		5	-	-	-	-	5

та політичні права і свободи людини								та політичні права і свободи людини							
Соціально-економічні	7	7	1	-	-	-	6	Соціально-економічні	7	1	-	-	-	6	
та культурні права								та культурні права							
Вибори як форма народовладдя	8	7	-	1	-	-	6	Вибори як форма народовладдя	7	-	1	-	-	6	
Референдум		5	-	-			5	Референдум	5	-	-			5	
Разом за змістовим модулем 2		30	2	1	-	-	27	Разом за змістовим модулем 1.2	30	2	1	-	-	27	
<i>Змістовний модуль 3.</i>								<i>Змістовний модуль 3.</i>							
Конституційні моделі організації державної влади	9	11	1	1			9	Конституційні моделі організації державної влади	11	1	1			9	

Парламентари зм Конституційний статус депутата	10	10	-	1			9	Парламентаризм Конституційний статус депутата	10	-	1			9	
Президент України	11	10	1	-			9	Президент України	10	1	-			9	
Разом за змістовний модулем 3		31	2	2			27	Разом за змістовний модулем 3	31	2	2			27	
<i>Змістовий модуль 4.</i>								<i>Змістовий модуль 4.</i>							
Виконавча влада. Кабінет міністрів	12	8	-	1			7	Виконавча влада. Кабінет міністрів	8	-	1			7	
Органи прокуратури України Судоустрій	13	7	1	-			6	Органи прокуратури України Судоустрій	7	1	-			6	
Територіальний устрій та Автономна Республіка Крим	14	8	-	1			7	Територіальний устрій та Автономна Республіка Крим	8	-	1			7	
Місьцеве самоврядування в Україні	15	8	1	-			7	Місьцеве самоврядування в Україні	8	1	-			7	
Разом за змістовним модулем 4		31	2	2			27	Разом за змістовним модулем 4	31	2	2			27	
Усього годин		120	6	6	-	-	108	Усього годин	120	6	6	-	-	108	

**5. Теми практичних занять з навчальної дисципліни
«Конституційне право України» для денної форми навчання
(повний курс)**

№ з / п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття та предмет конституційного права України	2
2	Історія розвитку Конституції України	2
3	Теоретичні основи Конституції України	2
4	Загальні засади конституційного ладу України	2
5	Правовий статус людини і громадянина Громадянство	2
6	Громадянські (особисті) та політичні права і свободи людини	1
7	Соціально-економічні та культурні права	2
8	Вибори як форма народовладдя	2
9	Референдум	1

10	Конституційні моделі організації державної влади	2
11	Парламентаризм Конституційний статус депутата	2
12	Президент України	2
13	Виконавча влада. Кабінет міністрів	2
14	Органи прокуратури України Судоустрій	2
15	Територіальний устрій та Автономна Республіка Крим	2
16	Місцеве самоврядування в Україні	2
Разом		30

**Теми практичних занять з навчальної дисципліни
«Конституційне право України» для денної форми навчання
(скорочений курс)**

№ п / п	Назва теми	Кількіс ть годин
1	Поняття та предмет конституційного права України	1
2	Історія розвитку Конституції України	1
3	Теоретичні основи Конституції України	1
4	Загальні засади конституційного ладу України	1
5	Правовий статус людини і громадянина Громадянство	1
6	Громадянські (особисті) та політичні права і свободи людини	1
7	Соціально-економічні та культурні права	1
8	Вибори як форма народовладдя	-
9	Референдум	-
10	Конституційні моделі організації державної влади	2
11	Парламентаризм Конституційний статус депутата	2
12	Президент України	1
13	Виконавча влада. Кабінет міністрів	1
14	Органи прокуратури України Судоустрій	1
15	Територіальний устрій та Автономна Республіка Крим	1
16	Місцеве самоврядування в Україні	1
Разом		1 5

6. Контрольні питання,

комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Поняття та предмет конституційного права України.
2. Метод конституційно-правового регулювання: поняття, характерні риси, види.
3. Джерела конституційного права України як галузі права.
4. Місце конституційного права України в системі національного права.
5. Конституційно-правові норми: поняття, особливості, види.
6. Конституційно-правові інститути: поняття, система, загальна характеристика.
7. Конституційно-правові відносини: поняття, структура.
8. Підстави виникнення, зміни і припинення конституційно-правових відносин.
9. Види конституційно-правових відносин.
10. Конституційно-правова відповідальність: поняття, особливості.
11. Санкції конституційно-правової відповідальності: поняття, особливості, види.
12. Поняття і предмет науки конституційного права.
13. Система науки конституційного права.
14. Джерела науки конституційного права.
15. Функції і соціальне призначення науки конституційного права.
16. Місце науки конституційного права в системі правознавства.
17. Поняття і суть конституції.
18. Юридичні форми конституції, її види.
19. Зміст і структура конституції.
20. Основні функції конституції.
21. Способи прийняття конституцій.
22. Зародження та розвиток ідей конституціоналізму в Україні.
23. Декларація про державний суверенітет України - ідейна основа створення Конституції України як суверенної, демократичної держави.
24. Створення Конституції суверенної держави Україна та процедура її прийняття.
25. Поняття та суть конституційного ладу України.

26. Основні принципи конституційного ладу України.
27. Конституційно-правові основи суспільного ладу України, його характерні ознаки.
28. Політична система суспільства України: поняття, структура, функції.
29. Конституційно-правові основи економічної системи України.
30. Основні конституційно-правові засади державного ладу України.
31. Атрибути державності України.
32. Конституційний статус мов в Україні.
33. Поняття і структура правового статусу особи.
34. Правовий статус особи, як конституційно-правовий інститут.
35. Поняття прав, свобод та обов'язків особи.
36. Основні Конституційні принципи правового статусу особи в Україні.
37. Види правового статусу особи. Особливості правового статусу різних категорій осіб в Україні.
38. Поняття і зміст громадянства.
39. Принципи громадянства України.
40. Підстави та форми набуття громадянства України.
41. Право крові та право ґрунту, як принципи набуття громадянства.
42. Припинення громадянства України, його підстави.
43. Порядок розгляду і вирішення питань громадянства України.
44. Загальні положення міжнародного стандарту щодо основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
45. Система конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
46. Громадянські і політичні права людини і громадянина в Україні.
47. Економічні та соціальні права людини і громадянина в Україні.
48. Культурні і екологічні права людини і громадянина в Україні.
49. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.
50. Гарантії реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.
51. Поняття народовладдя. Основні форми народного волевиявлення.
52. Поняття виборчої системи. Види виборчих систем та види виборів.
53. Виборча система і виборче право в Україні.
54. Конституційно-правове регулювання виборчої системи України.
55. Принципи виборчого права.
56. Виборчий процес в Україні: поняття, стадії.
57. Поняття референдуму; основні види референдумів.
58. Порядок призначення і проведення всеукраїнського референдуму.
59. Конституційно-правові гарантії реалізації громадянами України права на участь у виборах та референдумах.
60. Закони України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 р., «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 р., «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 р., «Про Центральну виборчу комісію» від 30 червня 2004р. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року.
61. Конституційно-правовий інститут державної влади України; поняття й ознаки органу державної влади.
62. Загальні конституційні засади побудови і діяльності органів державної влади України.
63. Система органів державної влади України.
64. Поняття і сутність законодавчої влади. Зміст загальної теорії парламентаризму.
65. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.
66. Внутрішня структура Верховної Ради України, її депутатський корпус.
67. Основні функції і повноваження Верховної Ради України.
68. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України.
69. Акти Верховної Ради та її органів.
70. Поняття та характерні ознаки правового статусу народного депутата України.

71. Конституційно-правова природа мандату народного депутата України.
72. Зміст правового статусу народного депутата України; його правосуб'єктність.
73. Компетенція народного депутата України.
74. Конституційно-правові форми відповідальності народного депутата України.
75. Основні гарантії депутатської діяльності.
76. Поняття і зміст законодавчої діяльності.
77. Принципи законотворчості.
78. Етапи та стадії законодавчої діяльності.
79. Законодавча ініціатива і внесення законопроектів, як стадія законодавчого процесу.
80. Розгляд і обговорення законопроектів, як стадія законодавчого процесу.
81. Прийняття закону, як стадія законодавчого процесу.
82. Промульгація закону; підстави і порядок застосування Президентом України права відкладального вето.
83. Конституційно-правовий інститут президентства: поняття, загальна характеристика.
84. Конституційно-правовий статус Президента України.
85. Порядок обрання Президента, процедура вступу його на пост.
86. Функції та повноваження Президента України.
87. Підстави і порядок припинення повноважень Президента України.
88. Акти Президента України; їхнє місце в системі правових актів держави.
89. Поняття, сутність та функціональне призначення виконавчої влади.
90. Загальні конституційні засади побудови державних органів виконавчої влади в Україні.
91. Система органів державної виконавчої влади в Україні; законодавче регулювання.
92. Кабінет Міністрів України: конституційно-правовий статус, порядок формування, склад.
93. Функції і повноваження Кабінету Міністрів України.
94. Акти органів державної виконавчої влади.
95. Поняття та сутність судової влади; її основні функції.
96. Конституційно-правові основи судової влади в Україні.
97. Система органів судової влади в Україні.
98. Конституційно-правові основи побудови і функціонування органів судової влади в Україні; принципи судочинства.
99. Органи прокуратури в системі органів державної влади України; конституційно-правовий статус, функції.
100. Поняття, організація та механізм правової охорони конституції.
101. Становлення органів державної влади по забезпеченню правової охорони Конституції в Україні.
102. Конституційний Суд України в системі органів державної влади.
103. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України, порядок формування, склад.
104. Компетенція Конституційного Суду України.
105. Конституційне провадження.
106. Акти Конституційного Суду України.
107. Територія як атрибут (невід'ємна ознака) держави. Територіальне верховенство України за Декларацією про державний суверенітет України та Конституцією України.
108. Поняття та види державного устрою і територіальної організації.
109. Форма державного устрою України.
110. Поняття, суть та принципи територіальної організації України.
111. Адміністративно-територіальний поділ України: поняття, суть, ланки.
112. Державний кордон України: поняття, законодавче регулювання.

113. Поняття і сутність місцевого самоврядування. Основні конституційні засади місцевого самоврядування в Україні.
114. Система місцевого самоврядування в Україні; її основні ланки, законодавче регулювання.
115. Місцеві ради в системі місцевого самоврядування, їхня структура, правовий статус, порядок формування.
116. Організаційно-правова та матеріально-фінансова основи місцевого самоврядування в Україні.
117. Правові основи компетенції органів місцевого самоврядування.
118. Питання виключної компетенції місцевих рад.
119. Основні організаційно-правові форми діяльності місцевих рад.
120. Виконавчі органи місцевих рад; правовий статус, компетенція.
121. Гарантії правової, організаційної та фінансової самостійності (автономії) місцевого самоврядування.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС – «Бакалавр» Спеціальність – 081 «Право»	Кафедра міжнародно го права та порівняльно го правознавст ва 2019 – 2020 навч. р.	ЕКЗАМІНАЦІЙНИ Й БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Конституційне право України»	Затверджу ю Зав. кафедри Ладиченко В.В. _____ 2019 р.
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Поняття, предмет та метод конституційного права.			
2. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина.			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			
1. Відмітьте, що є організаційно-правовими формами діяльності Верховної Ради України			
1	діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини		
2	діяльність Інституту законодавства		
3	засідання комітетів Верховної Ради		
4	засідання Рахункової палати		
5	засідання тимчасових слідчих комісій парламенту		
6	засідання тимчасових спеціальних комісій Верховної Ради		
7	сесії Верховної Ради		
2. Оберіть визначення терміну „Народовладдя”			
1	належність всієї влади народові України та реалізація її народом через форми безпосередньої та представницької демократії		
2	право громадян України брати участь у виборах		
3	право і реальна можливість громадян України брати участь у референдумах		
4	реалізація громадянами своїх прав у визначених державою межах		
3. Вкажіть складові структури конституції України:			
1	вступ;		
2	глави;		
3	додатки;		
4	параграфи;		
5	перехідні. положення;		
6	преамбула;		
7	прикінцеві положення,		
8	розділи;		
9	частини;		
4. Вкажіть, що є підставами звичайного, а що – дострокового припинення виконання депутатських повноважень?			
A	Звичайне припинення відбувається у разі:	1	визнання судом недієздатним або безвісно відсутнім
B	Дострокове припинення відбувається у разі:	2	виїзду за межі України на тривалий час
		3	набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього

		4	припинення громадянства або виїзду на постійне проживання за межі України
		5	припинення повноважень Верховної Ради України
		6	складення повноважень за особистою заявою
		7	смерті
5. Вставте пропущені слова та словосполучення:			
Утвердження і забезпечення ..... і свобод,..... є головним			
6. Оберіть продовження речення „Громадянство, як елемент правового статусу особи, являє собою”:			
1	наявність у людини статусу особи, яка постійно проживає в межах території певної держави		
2	повну залежність людини від влади монарха, її обов'язок знаходитися "під данню" та повністю виконувати волю свого пана		
3	політико-правова належність особи до держави, що передбачає необхідність беззастережного виконання всіх обов'язків перед державою		
4	постійний, стійкий правовий зв'язок особи з державою		
7. Відмітьте суб'єктів законодавчої ініціативи в Україні:			
1	Верховна Рада України		
2	Генеральний Прокурор України		
3	Голова Верховного Суду України		
4	Кабінет Міністрів України.		
5	комітети Верховної Ради України		
6	Конституційний Суд України		
7	народні депутати України		
8	Національний Банк України		
9	Президент України		
10	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини		
8. Продовжіть речення:			
санкціонування Президентом прийнятого Верховною Радою закону шляхом власноручного підписання і його офіційного обнародування/оприлюднення/опублікування – це...			
9. Відмітьте осіб, обов'язком котрих є захист Вітчизни, її незалежності та територіальної цілісності:			
1	громадяни України		
2	громадяни України та іноземні громадяни, які постійно проживають або тимчасово, на законних підставах, перебувають на території України		
3	громадяни України та особи без громадянства, які постійно проживають на території України		
4	усі особи, що проживають на території України		
10. Оберіть, які з наведених є основними принципами конституційного ладу України:			
1	визнання й гарантування місцевого самоврядування;		
2	визнання міжнародних договорів складовою частиною законодавства України;		
3	визнання пріоритету загальнолюдських цінностей;		
4	відповідальність держави перед людиною і суспільством;		
5	захист прав усіх суб'єктів права власності;		
6	змагальність;		
7	презумпція невинуватості;		
8	чітка субординація.		

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Конституційне право України» використовуються такі групи методів навчання, як: 1) **методи за джерелами знань** – словесні (бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгою, репродуктивний метод), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (практична робота, вправи); 2) **методи навчання за характером логіки пізнання** (індуктивний, дедуктивний); 3) **методи навчання за рівнем самостійної розумово-пізнавальної діяльності** (проблемний виклад, частково-пошуковий метод, дослідницький метод, метод проблемного викладання).

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція — це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою. Лекція використовується, як правило, у вищих навчальних закладах і старших класах загальноосвітньої школи.

Важливе місце у навчальному процесі займає **інструктаж**. Він передбачає розкриття норм поведінки, особливостей використання методів і навчальних засобів, дотримання правил безпеки під час виконання навчальних операцій. Це важливий етап в оволодінні методами самостійної пізнавальної діяльності. Адже важливо, щоб студенти розуміли не лише, що треба робити, а і як це робити.

Чільне місце серед групи словесних методів посідає метод **роботи з книгою**. Віднесення його до цієї групи дещо умовне. Студенти мають розуміти, що основне джерело отримання наукової інформації — не викладач, а книга. Відтак важливо навчити студентів методів і засобів самостійної роботи з книгою: читання, переказу, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, схем, графіків та ін.

Репродуктивний метод. До нього відносять застосування вивченого матеріалу на основі зразка або правила. Діяльність тих, хто навчається, має алгоритмічний характер, тобто провадиться за інструкціями, правилами в аналогічних, схожих зі зразком, ситуаціях.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація — це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація — метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлина, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань. У навчальній практиці значне місце відводиться вправам. **Вправа** — це метод навчання, сутність якого полягає у цілеспрямованому, багаторазовому повторенні студентами окремих дій чи операцій з метою формування умінь та навичок.

Індуктивний метод — це шлях вивчення предметів, явищ від одиничного до загального. У результаті розуміння сутності ознак, властивостей одиничних предметів чи явищ, понять є можливість усвідомити істотні, типові закономірності чи властивості однопорядкових предметів або явищ. Проте, використовуючи індуктивний метод, варто не змушувати студентів завчати велику кількість одиничних понять, а лише ту інформацію, що дасть змогу виділити у споріднених поняттях суттєве, загальне, типове.

Дедуктивний метод, навпаки, базується на вивченні навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного. Студенти ознайомлюються із загальною закономірністю, а потім на основі цієї закономірності, правила, закону характеризуються інші явища, предмети. Індуктивний і дедуктивний методи перебувають у діалектичному взаємозв'язку.

Методи навчання за логічними ознаками не відокремлені від методів навчання за джерелами знань. У процесі використання словесних, практичних та наочних методів викладач і студенти не можуть обійтися без індукції, дедукції аналізу й синтезу.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу студентам у виділенні та "прийнятті" проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності студентів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає студентів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати студентів до розуміння і "прийняття" пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності студентів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність студентів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

Дослідницький метод спрямований на включення студентів у самостійне розв'язання пізнавального завдання з використанням необхідного обладнання. Для ефективності цього методу варто дотримуватися низки вимог: створення проблемної ситуації; керівництво студентами при виділенні пізнавального завдання; спонукання студентів до пошуків гіпотези, перевірки її достовірності; надання допомоги у пошуках ефективних методів і резерву знань, необхідних для розв'язання задачі; орієнтація студентів на проведення досліджень і систематизація результатів проведеної роботи; включення студентів у самостійний аналіз перебігу та результатів проведеної роботи.

Пояснювально-демонстраційний метод. Студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти діють у рамках репродуктивного (відтворювального) мислення. У ВНЗ цей метод набуває найширшого застосування для передання великого масиву інформації.

Метод проблемного викладання. Використовуючи різноманітні джерела та засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різноманітні підходи, показує способи розв'язання поставленого завдання. Студенти стають свідками і співучасниками наукового пошуку. І в минулому, і нині такий підхід широко застосовується.

8. Форми контролю

За кредитно-модульною системою викладення навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» застосовуються такі основні види контролю знань:

- **поточний контроль** – систематично на різних навчальних заняттях впродовж семестру у формах:
  - усне опитування;
  - письмові контрольні експрес-роботи;
  - тестовий контроль;
    - **модульний контроль** – двічі на семестр;
- **підсумковий контроль** – у кінці семестру після вивчення навчальної дисципліни у формі іспиту.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4					
0-100	0-100	0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України 27.02.2019 р. протокол №7, рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{ДИС}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

10. Методичне забезпечення

1. Ладиченко В.В. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Конституційне право України» для студентів юридичного факультету денної та заочної форми навчання ОКР «Бакалавр» зі спеціальності 081 «Право».

11. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України (із змінами і доп.)- від 28 червня 1996р. // ВВР України.-1996.-№30.-Ст.141.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990р. // ВВР України.-1990.-№31.-Ст.429.
3. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991р. // ВВР України.-1991.-№38.- Ст.502.
4. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998р // Сборник нормативно-правових актов Автономной Республики Крым – 1998. – № 12. – стор. 2389. – стаття 1008.
5. Про Всеукраїнський референдум: Закон України від 3 листопада 2012р. // ВВР України.-2012.-№ 5475-17
6. Про державний кордон України: Закон України (із змінами і доп.)- від 4 листопад 1991р. // ВВР України.-1992.-№2.- Ст.6.
7. Про прокуратуру: Закон України (із змінами і доп.)- від 5 листопада 1991р.//ВВР України.-1991.-№53.- Ст.794.
8. Про громадські об'єднання: Закон України (із змінами і доп.)- від 22 березня 2012р.//ВВР України.-2012.-№4572-17
9. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992р.//ВВР України.-1992.-№ 36. - Ст. 529.
10. Про Автономну Республіку Крим: Закон України від 17 березня 1995р.//ВВР України.-1995.-№11.- Ст.70.
11. Про Рахункову палату: Закон України (із змінами і доп.)- від 11 липня 1996р.//ВВР України.-1996.-№ 24.- Ст.212.

12. Про Конституційний Суд України: Закон України (із змінами і доп.).- від 16 жовтня 1996р.//ВВР України.-1996.-№ 49. - Ст.272.
13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України (із змінами і доп.).- від 21 травня 1997р.//ВВР України.-1997.-№ 24. - Ст.170.
14. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1998р.//ВВР України.-1998.-№ 10.
15. Про Вищу раду юстиції: Закон України (із змінами і доп.).- від 15 січня 1998р.//ВВР України.-1998.-№ 25.- Ст.146.
16. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим Закон України (із змінами і доп.).- від 10 лютого1998р.//ВВР України.-1998.-№ 29.- Ст.191.
17. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня1998р. //ВВР України.-1998.-№ 11.- Ст.237.
18. Про столицю України місто-герой Київ: Закон України (із змінами і доп.).- від 15 січня 1999р.//ВВР України.-1999.-№.11.- Ст.79.
19. Про місцеві державні адміністрації: Закон України (із змінами і доп.).- від 9 квітня1999р.//ВВР України.-1999.-№ 20/21. - Ст.190.
20. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України (із змінами і доп.).- від 15 вересня1999р.//ВВР України.-1999.-№ 45.- Ст.397.
21. Про представництво Президента України в Автономній Республіці Крим: Закон України від 2 березня 2000р.//ВВР України.-2000.-№ 21.- Ст.158.
22. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України (із змінами і доп.).- від 16 березня 2000р.//ВВР України.-2000.-№ 23.- Ст.176.
23. Про політичні партії в Україні: Закон України (із змінами і доп.).- від 5 квітня 2001р.// ВВР України.-2001.-№ 23.- Ст.118.
24. Про імміграцію: Закон України (із змінами і доп.).- від 7 червня 2001р.//ВВР України.- 2001.-№ 41.- Ст.197.
25. Про службу в органах місцевого самоврядування»: Закон України (із змінами і доп.).- від 7 червня 2001р.//ВВР України.-2001.-№ 33.- Ст.175.
26. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України (із змінами і доп.).- від 8 липня 2011р.//ВВР України.-2011.
27. Про громадянство України: Закон України (із змінами і доп.).- від 18 січня 2001р.//ВВР України.-2001.-№ 13.- Ст.65.
28. Про Державний Гімн України: Закон України від 6 березня 2003 р.//ВВР України.- 2003.-№ 24.- Ст.163.
29. Про правовий статус закордонних українців: Закон України від 4 березня 2004р.//ВВР України.-2004.-№ 25.- Ст.343.
30. Про Центральну виборчу комісія: Закон України (із змінами і доп.).- від 30 червня 2004р.//ВВР України.-2004.-№ 36.- Ст.448.
31. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004р.//ВВР України.- 2004.-№ 50.- Ст.540.
32. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України (із змінами і доп.).- від 01 грудня 2005р.//ВВР України.-2006.-№ 8.- Ст.94.
33. Про доступ до судових рішень: Закон України (із змінами і доп.).- від 22 грудня 2005р.//ВВР України.-2006.-№ 15. - Ст.128.
34. Про державний реєстр виборців: Закон України (із змінами і доп.).- від 22 березня 2007р.//ВВР України.-2007.-№ 20.- Ст.282.
35. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України (із змінами і доп.).- від 16 квітня 2009р. //ВВР України.-2009.-№ 38.- Ст.534.
36. Про судоустрій і статус суддів: Закон України (із змінами і доп.).- 7 липня 2010р.//ВВР України.-2010.-№ 41-42, 43,44-45.- Ст.529.
37. Про Кабінет Міністрів України: Закон України (із змінами і доп.).- від 7 жовтня 2010р.//ВВР України.-2011.-№ 9, Ст.58

38. Про Культуру: Закон України від 14 грудня 2010р.//ВВР України.- 2011р. №24.- Ст.168.
39. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011р.//ВВР України.- 2011.-№51. - Ст. 577.
40. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України - від 17 квітня 2011р.//ВВР України.-2011.-№38.- Ст.385.
41. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011р.//ВВР України.- 2011.-№ 32.- Ст.314.
42. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011р.//ВВР України.-2011.
43. Про вибори народних депутатів України:Закон України від 16 березня 2012 р., // ВВР України. 2012. -№ 10, / № 10-11, Ст. 416.
44. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів:Закон України від 10.09.2010р., // ВВР України. 2010. - № 35-36 - Ст. 1220.
45. Про вибори Президента України:Закон України від 09.04.1999р., // ВВР України 1999. - № 14. – Ст 8.
46. Про Конституційну Асамблею: Указ Президента України від 05.06.2012р. // ВВР України. 2012.- № 19. – Ст. 40.

**Навчальна та спеціальна наукова
література
Основна**

47. Антонов В.О. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник для студ. ВНЗ: У 2т./ В.О. Антонов, О.В. Батанов, Н.В. Воротіна; НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького.- К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2006.- 800с.
48. Байрачна Л.К. Конституційне право України: Підручник для студ. юр. ВНЗ/Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський, В.І Кичун, В.П. Колісник; НЮАУ ім. Ярослава Мудрого.-Х.: Право, 2008-416с.
49. Бисага Ю.М., Бисага Ю.Ю., Белов Д.М. Конституційне право України: Навчальний посібник для студентів ВНЗ/ Ю.М. Бисага; В.І. Чечерський; Ужгородський національний університет.-Ужгород: Ліра, 2007-370с.
50. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: у 2т. / За ред. Ю.С. Шемшученка.-К.: Юридична думка, 2008.-800с.
51. Конституційне право України: Підручник для студ. вищ. навч. закл./За ред. В.П.Колісника та Ю.Г. Барабаша.-Х.: Право, 2008.- 416с.
52. Конституційне право України: Навч. посібник / За ред. Ю.І. Крегула– 2-ге вид., допов.- К.:Київ.нац.торг.-екон. ун-т, 2012. – 541 с.
53. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навч.посіб. Вид. 6-те, випр. і доп.-К.: Атіка, 2009.-608с.
54. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник/За заг. ред. проф. В.Л. Федоренка.-3-вид., перероб. і доопр.; передмова проф. В.В. Коваленка.–К.: КНТЕ, Видавництво Ліра-К, 2011.-532с.
55. Скрипнюк О.В. Конституційне право України: Підручник для студентів ВНЗ.-К.: Ін Юре, 2010.-672с.
56. Согіря О.В. Конституційне право України: Навч.посіб./О.В. Совгіря, Н.Г.Шукліна.- К.: Юрінком Інтер, 2007.-632с.
57. Чушенко В.І., Заяць І.Я. Конституційне право України: Підручник.- К.: Ін Юре, 2007.- 488с.

Додаткова

58. Антологія української юридичної думки. Конституційне (державне) право / За ред. акад. НАМ України Ю. С. Шемшученка. – К.: Юридична книга, 2004. – Т. 4. -599 с.
59. Батанов О.В. Муніципальне право України: Підручник/За ред. М.О. Баймуратов.- Х.: Одиссей, 2008.-528с.
60. Лисенков С.Л. Основи конституційного процесуального права: Навч.посіб. / С.Л. Лисенков.-К.: Юрисконсульт; КНТ, 2007.-270с.
61. Нестерович В.Ф. Збірник задач з конституційного права України: Навч.посіб.-К.: «Видавництво Ліра-К», 2011.-320с.
62. Орленко В.І., Орленко В.В. Конституційне право України: посіб. для підготов. до іспитів/ 5-е вид., доповн. та перероб.-К.: Паливода А.В., 2011.-156с.
63. Правова система України: історія, стан та перспективи: У 5т.-Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення /Ю.П. Битяка.-Х.: Право, 2008.-728с.
64. Шаповал. В.М. Конституційне право зарубіжних країн: акад. курс: Підручник.-К.: Юрінком Інтер, 2008.-408с.
65. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник.-К.: Освіта України, 2008.-592с.

Інтернет ресурси

- 1) <http://www.president.gov.ua/>
Офіційний сайт Президента України
- 2) <http://rada.gov.ua/>
Офіційний портал Верховної Ради
- 3) <http://www.nbu.gov.ua/>
Сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського
- 4) <http://www.ndi-fp.asta.edu.ua/>
Науково-дослідний інститут фінансового права
- 5) <http://www.legalweekly.com.ua/>
Щотижнева інформаційно-правова газета
- 6) <http://www.scourt.gov.ua/>
Сайт Верховного Суду України
- 7) <http://www.court.gov.ua/>
Офіційний веб-портал «Судова влада України»
- 8) <http://www.knteu.kiev.ua/libr/library/ukr/index.php>
Бібліотека КНТЕУ
- 9) <http://nplu.org/>
Національна парламентська бібліотека України
- 10) <http://www.nbu.gov.ua/nyub/index.html>
Національна юридична бібліотека України
- 11) <http://legalans.com/>
Всеукраїнський юридичний портал